

Παιδεία : Η μεγάλη έλλειψη σήμερα

Σπ. Σκαλτσάς

Η πλούσια γλώσσα μας «που είναι Ελληνική» κατά τον Σεφέρη και οι πνευματικοί θησαυροί της κλασικής αρχαιότητας κληροδότησαν -και όχι μόνον σε μας- τη λέξη παιδεία, αλλά και το περιεχόμενό της. Μια λέξη με πολύπλευρη και βαθιά έννοια. Δεν τη βρίσκουμε μόνο στις μετώπες των πνευματικών ιδρυμάτων της Ευρώπης –κι όχι μόνον- αλλά συγγραφείς και σκεπτόμενοι άνθρωποι έχουν γράψει πολύτιμα συγγράμματα γύρω από αυτή. Τυχαία αναφέρω το έργο το Werner Jager Paideia (παιδεία – τα ιδεώδη του Ελληνικού πολιτισμού) Γερμανού λόγιου του περασμένου αιώνα που άφησε εποχή και διαβάζεται ως σήμερα.

Ποιό είναι το περιεχόμενό της;

Αφήνω εκείνο που σχετίζεται με την εκπαίδευση και μένω στην ειδικότερη έννοιά της.

Παιδεία είναι η γενικότερη ψυχική και πνευματική καλλιέργεια.

Είναι κουλτούρα, αλλά κυρίως πολιτισμός.

Είναι γνώσεις εγκυκλοπαιδικές, αλλά πρωτίστως είναι μόρφωση και διαμόρφωση του προσώπου.

Είναι ανάπτυξη του ψυχικού κόσμου, αλλά και του ήθους.

Είναι ανάπτυξη όλων των πλευρών της προσωπικότητας με απαραίτητη την υπαρξιακή τακτοποίηση των συναφών διλημμάτων.

Τρόποι συμπεριφοράς εμπεδώνονται μέσα από την παιδεία. Έτσι εξασφαλίζει την διακριτικότητα, την αξιοπρέπεια. Είναι ένας ουμανισμός με τις διαστάσεις ουσίας και ποιότητας.

Στις μέρες μας η παιδεία μας λείπει και ιδιαίτερος εκεί που δεν όφειλε να ελλείπει.

Στην ιθύνουσα τάξη

Στους πνευματικούς ταγούς

Σε όσους θέλουν να ηγούνται πολιτικά, θρησκευτικά, δημοκρατικά, εθνικά ή επιστημονικά.

Ιδιαίτερος το έλλειμμα είναι μεγάλο στους χώρους των ανθρώπων που θέλουν να ηγούνται, των ανθρώπων με ευθύνες.

Στο σημείο αυτό αναρωτιέται κανείς γιατί άραγε να συμβαίνει αυτό; Τι φταίει;

Αν επιλέξουμε σαν πρωταρχική αιτία την κάθε είδους ραστώνη, τον εφησυχασμό, την μοιρολατρεία, θα ήταν ίσως μια απάντηση στο ερώτημα.

Αρκεί να αποδίδουμε στο επάγγελμά μας, στην κυρίως εργασία μας. Τα περαιτέρω δεν είναι απαραίτητα, ακόμη δεν είναι όλοι σ' αυτά προσβάσιμοι.

Η απορρόφηση στην επιστήμη, στην ειδικότητα είναι ασφαλώς πρώτο μέλημα.

Μήπως όμως μόνο της μας κάνει στεγνούς, απόμακρους;

Ο Ντοστογιέφσκι είπε « Η ομορφιά σώζει τον κόσμο». Η ομορφιά του Ντοστογιέφσκι ασφαλώς είναι η παιδεία. Αυτήν εννοούσε γιατί αν η παιδεία δεν είναι ομορφιά τότε τι είναι ομορφιά;

Η μονομέρεια της επιτυχίας στον κλάδο που υπηρετεί κανείς κλείνει δρόμους, στενεύει ορίζοντες, αποστερεί εμπειρίες που πλουτίζουν την ζωή και της προσφέρουν περιεχόμενο. Εξ' άλλου η ποιότητα της ύπαρξης υποβαθμίζεται, υποβιβάζεται. Το ανθρώπινο πρόσωπο περιέχει ένα πακτωλό δυνάμεων και δυναμισμού. Αυτός παραθεωρείται όταν η παιδεία απουσιάζει.

Αν αναζητήσουμε κάποιο αίτιο στην **τεχνοκρατούμενη** εποχή μας δεν θα αδικήσουμε την έρευνά μας.

Η μέθεξη στο θαύμα της αναπτυσσόμενης σε όλους τους τομείς τεχνολογίας είναι μέρος της παιδείας. Μεγάλοι στην ηλικία άνθρωποι ίσως συγχωρούνται. Οι υπόλοιποι όχι. Και όμως μια **υποδούλωση** στη μηχανή, σε κάθε σύγχρονο τεχνολογικό μέσο μας στερεί της ομορφιάς.

Η **υποδούλωση** όχι η αποδοχή της τεχνικής, αποτέλεσμα της ανέανης προσπάθειας του ανθρώπου για έρευνα και δημιουργία και η χρήση των επιτευγμάτων. Η καταδίκη της τεχνικής είναι απαγγελία κενών λόγων.

Είναι σαφές ότι ανάμεσα στον άνθρωπο και την τεχνική αναπτύσσεται μια σχέση. Αν ο άνθρωπος γίνει δεσμώτης της τεχνικής, γι' αυτόν η νέα ειδωλολατρεία εμπλέκεται σ' ένα ατέρμονα κυκλώνα επιπτώσεων στην υπόστασή του.

Παρασύρεται σε μιά αυξανόμενη ομοιομορφία στον τρόπο ζωής του. Αυτό δρα σε βάρος της ατομικότητας και της μοναδικότητάς του.

Η παιδεία οδηγεί στην απελευθέρωση από αυτές τις καταστάσεις, συντελεί στο να αποφεύγει ο άνθρωπος τις αρνητικές επιπτώσεις μιας ειδωλολατρείας της τεχνικής. Του δίνει την δυνατότητα να στραφεί μέσα του, ν' ανακαλύψει τον πλούτο

που βρίθει σε συναίσθημα, σε ανατάσεις, σε σχέσεις αγάπης με τους συνανθρώπους του, στη μυσταγωγία της προσέγγισης του ωραίου, του ιερού, του θείου, στην ανάπτυξη της ευαισθησίας ώστε να πιάνει τους σφυγμούς των καιρών, να χαίρεται, να λυπάται, να αγωνίζεται περισσότερο. Και αυτή η αγωνία στον πεπαιδευμένο παίρνει θετική χροιά γιατί αυτός εμβαθύνει στα αίτια, απομακρύνεται από τις επιφανειακές φωνασκούσες εξηγήσεις και αντιδράσεις και δρα ανάλογα.

Και εδώ εύλογα διερωτάται κανείς αν οι μέρες που περνάμε στην Ελλάδα, στις οποίες πολλοί απειλούνται να φθάσουν στην δυστυχία και όλοι μας σε εξευτελισμούς της αξίας μας ως Ελλήνων, αφήνουν περιθώρια καλλιέργειας στην έννοια που δώσαμε στην παιδεία.

Υπάρχει ο κίνδυνος η δυστυχία και οι δυσκολίες να σκληραίνουν τον άνθρωπο και να τον οδηγούν σε αρνητικές συμπεριφορές. Απέναντι σ' αυτά η προσπάθεια που εκπορεύεται από την βαθιά γνώση, από την παιδεία, διασπά τα ανθρώπινα όρια και υπερνικά την σκλήρυνση, την ανταρσία, την παραίτηση. Γιατί αυτό που μετράει είναι η καλή διαχείριση των δύσκολων καταστάσεων που αυξάνει την αυθεντικότητα του καλού επιστήμονα γιατί αντανακλά σιγουριά και ελπίδα.

Στις επιστήμες που έχουν ως αντικείμενο τη μάθηση και την συμπεριφορά προτείνεται ένα εργαλείο που η χρήση του έχει αποτελέσματα στον χώρο τους. Το εργαλείο αυτό είναι η **αυτοαντίληψη**. Συνέπειά της η αυτοεκτίμηση.

Με την αυτοαντίληψη θέτουμε στον εαυτό μας ερωτήματα ουσίας.

Ποιός είμαι, κατέχω την επιστήμη μου, πως την ασκώ;

Ανταποκρίνομαι στις υποχρεώσεις που εκπορεύονται από το αξίωμα και την θέση που κατέχω;

Η αυτογνωσία που πηγάζει από την αυτοαντίληψη δεν είναι κάτι που μας διαφοροποιεί από τους άλλους, στην φαρισαϊκή έννοια «δεν είμαι ώσπερ οι λοιποί των ανθρώπων...», αυτό θα μηδένιζε την αναζήτησή μας για το έλλειμα της παιδείας. Μια τέτοια πρόθεση θα έκανε το εργαλείο κίβδηλο.

Ο κόσμος προσεγγίζεται μέσω της γνώσης που προέρχεται από την παιδεία με την ευρεία έννοια, από την εκπαίδευση με την στενότερη. Πολλοί υποστηρίζουν ότι η αξία κάθε εκπαιδευτικής διαδικασίας ισούται με το άθροισμα της αγάπης που τρέφουν γι' αυτήν διδάσκοντες και διδασκόμενοι. Κάθε αξιόλογη δραστηριότητα είναι αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας. Η συνεχιζόμενη ιατρική εκπαίδευση «η δια βίου άσκηση» είναι το εργαλείο εκείνο με το οποίο ενισχύονται οι πνευματικές δραστηριότητες ώστε να έχουμε αποτέλεσμα κατ' εξοχήν ποιοτικό. Στο πλήθος των

πληροφοριών δεν πρέπει να χάνεται η γνώση ούτε να παραπονιόμαστε μαζί με τον ποιητή για την χαμένη σοφία στον απέραντο ωκεανό της. Όμως μόνη της η εκπαίδευση δεν αποτελεί παιδεία.

Η Ελληνική Χειρουργική Εταιρεία στην προσπάθειά της να συμβάλει στην ευρύτερη χειρουργική επιμόρφωση και ενημέρωση όχι μόνον των νεωτέρων αλλά γενικά όλων των χειρουργών, καθιέρωσε από το 1986 τις γνωστές ετήσιες σειρές μετακπαιδευτικών μαθημάτων. Στόχος των μαθημάτων δεν είναι μόνον η προετοιμασία των υποψηφίων χειρουργών για τις εξετάσεις ειδικότητας, αλλά η όσον το δυνατόν καλλίτερη θεωρητική κατάρτιση, προκειμένου με εφόδια επαρκή να είναι οι νέοι ανταγωνιστικοί στον επαγγελματικό στίβο.

Έτσι φιλοδοξεί, στενά συνεργαζόμενη με όλους τους φορείς, Πανεπιστήμιο, Πολιτεία, Ιδιωτικά Πειραματικά Εργαστήρια, Φαρμακευτικές Εταιρείες, Ιδιωτικά Νοσηλευτήρια να αποκαταστήσει κατά το δυνατόν, μέσω της καλά εννοούμενης εκπαίδευσης το έλλειμα παιδείας του νέου Έλληνα χειρουργού όπου και στον βαθμό αυτό υπάρχει.

Η γνώση της νέας τεχνολογίας και η πρακτική εξάσκηση με δοκιμασίες τεχνικών δεξιοτήτων είναι εκ των ουκ άνευ και από διετίας έχει εισαχθεί στο πρόγραμμα των μαθημάτων. Η άσκηση στην ρομποτική χειρουργική και στους εξομοιωτές εισάγεται φέτος για πρώτη φορά και θεωρούμε ότι είναι απολύτως αναγκαία με τα καινούρια δεδομένα που εισάγονται στην επιστήμη μας.

Αν το επιτυγχάνει κρίνεται από όλους μας. Κυρίως όμως από εσάς.

Τελειώνοντας θέλω να ευχαριστήσω όλους όσους στηρίζουν την προσπάθειά μας.

Ευχαριστώ θερμά την εταιρεία Vianex που στηρίζει από πολλών ετών την έκδοση των μαθημάτων σε DVD, την έκδοση του προγράμματος, αλλά και την πραγματοποίηση ημερίδων που κατά διαστήματα πραγματοποιούνται.

Την εταιρεία Johnson & Johnson που συμβάλει άμεσα με την χορήγηση υποτροφιών στη μετεκπαίδευση νέων χειρουργών.

Χωρίς την αμέριστη συμπαράσταση υλική και επιστημονική της εταιρείας Eipen τα κλινικά σεμινάρια δεν θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν. Θερμά ευχαριστούμε τόσο την Εταιρεία όσο και τους άμεσους συνεργάτες της.

Χωρίς την στήριξή τους τίποτε δεν θα μπορούσε να γίνει.

Ευελπιστώντας ότι η προσπάθεια θα συνεχισθεί βελτιούμενη τα προσεχή χρόνια, ευχαριστώ πολύ για την υπομονή σας.